

Na věži Jakobínka v Rožmberku nad Vltavou se roztočilo kolo repliky středověkého jeřábu

Č. Budějovice, 30. 5. 2018

Šestou sezónu odborníci z územní památkové správy v Českých Budějovicích Národního památkového ústavu pokračují v ojedinělém stavebním experimentu při obnově věže Jakobínka v Rožmberku nad Vltavou. Pomocí repliky středověkého jeřábu poháněného lidskou silou se v letošním roce pustí do opravy střechy.

„Práce na Jakobínce jsou v Česku ojedinělým stavebním experimentem, kdy chceme uchovat paměť těchto stavebních řemesel a postupů. Zároveň poskytujeme větší prostor odborníkům, kteří se tímto zabývají,“ vysvětluje Petr Pavelec, ředitel územní památkové správy v Českých Budějovicích Národního památkového ústavu a hlavní koordinátor projektu.

Replika středověkého jeřábu dlouhá 14 a vysoká 7 metrů s kolem na lidský pohon stojí na vrcholu věže a lze jím otáčet kolem své osy. Díky tomu obslouží celý plášť věže až po vrchol. S jeho pomocí se do třicetimetrové výšky vytáhnou kamenné krakorce, tesařské prvky pro konstrukci krovu a ochozu, střešní krytina, kámen a malta potřebná pro opravu věže. Dolů pak bude jeřáb snášet suť.

Autory jeřábu jsou projektant Vít Mlázovský a tesař Petr Růžička, kteří se inspirovali kresbami a plány z takzvaného Codexu Atlanticus Leonarda da Vinciho. Jeřáb se skládá z mnoha ručně obráběných prvků, které byly postupně spojovány do provizorních ověřovacích celků v tesařských dílnách mimo staveniště. Výroba odstartovala na jaře 2016, montáž proběhla až na místě na podzim 2017. Cena jeřábu vyšla na 2,3 mil. Kč vč. DPH. „Tisíce hodin výhradně ruční práce bez použití elektrického nářadí proměnilo 53 metrů krychlových převážně smrkového dřeva v zcela funkční repliku jeřábu“, doplňuje David Říha, investiční referent z Národního památkového ústavu v Č. Budějovicích.

Nosnost jeřábu je 500 kg a jeho obsluhu zajišťují tři osoby. „Chodec, který pohání poběžné kolo, vazač, který nahoře či dole uvazuje břemena, a velitel, který koordinuje práci dvou předchozích. Chodec musí od velitele přesně vědět, v jaké poloze je břemeno a tedy jakou rychlostí pohybovat kolem a na jakou stranu“, vysvětluje Říha. V letošním roce bude jeřáb použit při opravě středověké přechévkové cihelné klenby, která ve tvaru kužele celou věž zastřešuje, a pro vyzdvižení chybějících kamenných krakorců - kamenných nosných článků, které ponosou dřevěný ochoz ve výšce 30 metrů. „Dále nás ještě čeká restaurování a konzervace dřevěných schodišť v interiéru věže“, vyjmenovává David Říha. Z důvodů náročnosti rekonstrukce a malého rozsahu staveniště pracuje na věži pravidelně jedna až dvě skupiny pracovníků po 3 až 4 lidech. K dnešnímu dni celková částka za stavební práce a služby dosáhla výše 7,6 mil. Kč vč. DPH. „Na příští rok zbyde krov, ochoz a drobné dokončovací práce“, dodává Říha.

Práce s jeřábem bude atraktivní pro turisty i přijíždějící školy. Pro zájemce, kteří se chtějí dozvědět podrobnosti a pokochat se výhledem na vltavské údolí, vypíše Národní památkový ústav každý měsíc jednu mimořádnou komentovanou prohlídku, která bude probíhat z lešení. Podmínkou účasti je věk nad osmnáct let a dobrá fyzická kondice. Výklad o historii věže, postupu restaurátorských prací, využití historických řemesel a speciálních technických postupů povede osobně Petr Pavelec. „Na prohlídku bude moci vyrazet pokaždé maximálně deset zájemců. I když je lešení stabilní, neměl by se na něj pouštět někdo, kdo má strach z výšek“, upozorňuje Pavelec.

Pro školní skupiny a rodiny s dětmi je připraven program Jeřáby táhnou na Jakobínku, který zábavnou a jednoduchou formou vysvětlí základní fyzikální principy mechaniky. „Pro demonstraci používáme modely, které jsou dostatečně velké na to, aby děti pocítily tíhu břemene. Získají tak zkušenost a přesvědčí se o tom, že jednoduché stroje jsou funkční a dokáží mít obrovskou sílu. Fyziku se tak na Rožmberku děti učí v praxi, a co si sami vyzkouší, si pak lépe zapamatují“, popisuje Eva Neprašová, spoluautorka didaktického programu.

Termíny červencových a srpnových prohlídek určených pro rodiny s dětmi budou zveřejněny na webu hradu Rožmberk.

Projekt na restaurování a zpřístupnění věže Jakobínka na hradě Rožmberk nad Vltavou probíhá za finanční podpory společnosti E.ON. Celková obnova věže bude dokončena v roce 2019. „Jakobínka zůstane i nadále dominantou hradu, navíc ale bude opravená a veřejně přístupná. Věříme, že se stane atraktivním výletním cílem. V jejím interiéru vznikne malá expozice o dějinách věže a projektu její opravy. Rekonstruovaný dřevěný ochoz poslouží k vyhlídkám na celý hradní areál i jeho široké okolí“, nastiňuje plány ředitel Pavelec.

Národní památkový ústav získal Jakobínku po složitých jednáních v roce 2012 v naprosto dezolátním stavu od České pošty. První písemné zmínky o původně strážní věži jsou z počátku 16. století. Po Rožmbercích, Janu Zrinském a krátce Petru Švamberkovi získal hrad s věží v roce 1620 Karel Bonaventura Buquoy. Buquoyové hrad Rožmberk vlastnili do roku 1945.

Kontakt:

Mgr. Markéta Slabová, pracovník vztahů k veřejnosti, slabova.marketa@npu.cz, tel.: 778 417 685

Mgr. Petr Pavelec, PhD., ředitel ÚPS v Č. Budějovicích, pavelec.petr@npu.cz, tel.: 607 661 967